

Ongelijkheid en diversiteit

Heeft iedereen dezelfde rechten en waarde?

Hoe inclusief is het bijzonder onderwijs?

Waarom je (geen) ChristenUnie stemt

De pauselijke encycliek

PerspeX

Jaargang 21 | NR 1 | Januari 2021

Voorwoord

Lieve PerspectieF'er,

Eind november debatteerde de Tweede Kamer over het Nationaal actieplan voor meer diversiteit en inclusie in het hoger onderwijs en onderzoek. In de argumentatie voor het schrappen van instrumenten ter bevordering van gelijke kansen demonstreerde zij perfect wat er veelvuldig misgaat bij de aanpak van etnisch profileren, valideren, racisme, seksisme, antisemitisme, homofobie en islamofobie in Nederland. Bij de toelichting van de aangenomen moties werden twee woorden aan de lopende band gebruikt:

"Ik denk..."

Over inclusie zegt niemand te willen debatteren. Iedereen is toch gelijkwaardig? Desondanks denkt een groot deel van politiek Nederland expert te zijn op het onderwerp diversiteit en inclusie, op basis van anekdotes en speculatie. Collectieve verantwoordelijkheid is bij desastreuze consequenties aan de orde van de dag, maar zodra er concrete maatregelen moeten worden genomen, vindt men inclusie te vaak een luxe probleem en zadelen we een significant deel van de Nederlandse bevolking op met het regelen van hun eigen emancipatie.

Ware gelijkheid zal pas bereikt worden als we stoppen met 'goede bedoelingen' en onze ego aan de kant zetten om écht ruimte te maken voor de vertegenwoordiging van alle Nederlanders in de politiek, ook bij de ChristenUnie en PerspectieF.

Ik hoor graag wie jij aan het woord zou willen laten.

Je weet me te vinden!

Bina Chirino - **Voorzitter PerspectieF, ChristenUnie-jongeren**

Inhoud

4 **Diversiteit en inclusiviteit**

5-7 **interview:** wel of niet ChristenUnie stemmen

8-9 **beschouwing:** de pauselijke encycliek

10-12 **interview:** Esther-Mirjam Sent

13-14 **beschouwing:** sociale ongelijkheid

15-17 **opinie:** we moeten beter belasten

18-19 **opinie:** polarisatie rond bijzonder onderwijs

XXXX XXXXX XXXXXX XXX
XXX XX XXXXX XXXXX

Woord van de redactie

Voel jij je gezien? En word je altijd op waarde geschat? Vlak voor het einde van mijn stage afgelopen december had ik een gesprek met de juristen van mijn stageorganisatie over wat ik wilde en over hoeveel ik had gedaan. Eén zei: 'Antrude, vat dit niet op als een belediging, maar ik denk dat je vaak wordt onderschat.' Een puntgaaf compliment, maar in de praktijk natuurlijk wel lastig. En dan ben ik een witte, heteroseksuele Nederlander die tot ettelijke generaties terug stamt uit autochtone Nederlanders (Groningers en Drenten, om precies te zijn).

Waar begint ongelijkheid? Waar gaat het mis? We ontdekken steeds meer dat discriminatie en ongelijkheid vaak onbewust is. Verschil maken en de één bevoordelen en de ander benadelen gebeurt niet altijd expres. En dat maakt het extra lastig. Anderhalf jaar terug sneed de derde PerspeX van 2019 hete hangijzers aan. Ik nam een interview over LHBTI+ voor mijn rekening. Er kwamen kritische reacties vanuit PerspectieF. Ik verklaarde dat dominee Wielie Elhorst vooral erop hamerde dat iedereen zich veilig moet voelen in de kerk. 'Dat is een terecht punt, maar ik denk niet dat veel mensen het daarmee oneens zijn,' zei iemand. Klopt. Maar ergens gaat het dan toch mis tussen willen dat iedereen zich veilig voelt, en de praktijk: namelijk dat LHBTI+'ers zich niet veilig voelen in de kerk. En dat geldt ook voor andere soorten ongelijkheid.

Het thema van deze PerspeX is ongelijkheid. Eén van de speerpunten van PerspectieF is 'culturele inclusie binnen PerspectieF', wij pakken het thema wat breder. We schrijven over het verschil tussen diversiteit en inclusiviteit, over electorale, fiscale en sociale ongelijkheid, over de pauselijke encycliek, over onderwijs. Kortom: een diverse editie! En laat ons weten wat je over dit onderwerp vindt via sociale media of de mail!

Antrude Oudman
Hoofdredacteur

Agenda

In de media

Op het ChristenUniecongres van 21 november hield onze voorzitter Bina een krachtige speech over elkaar vinden in geloof: jong en oud, katholiek en protestant, stad en regio.

Bestuurslid politiek Tim schreef een opinie in het Nederlands Dagblad van 10 december, een pleidooi voor meer politieke samenwerking tussen christenen en moslims.

Op 12 december kwam PerspectieF met een tienpuntenplan om het landschap te behouden en herstellen. Sommige onderdelen, zoals het herstel van het Ministerie voor Ruimtelijke Ordening, zijn ook in het ChristenUnie-verkiezingsprogramma opgenomen.

Medio december kwam PerspectieF met haar nominaties voor de Engel van het Jaar 2020: Kirsten van den Hul, Sjoerd Sjoerdsma en Renske Leijten. Leden konden stemmen via de site.

In een interview in het Nederlands Dagblad van 17 december vertelde voorzitter Bina over wat haar afgelopen jaar troost bood: het lied 'Promises'.

Op 15 januari maakte PerspectieF tijdens de nieuwjaarsborrel haar Engel van het Jaar bekend: Renske Leijten, voor haar inzet op het dossier toeslagen.

Diversiteit vs. inclusie:

Een wezenlijk verschil

In 2020 bracht de PerspeX-redactie een editie uit over diversiteit. Je hebt misschien al opgemerkt dat diversiteit en het thema van dit nummer - inclusie - vaak op één hoop worden gegooid. Dat is zonde, want het door elkaar gebruiken van deze twee termen zorgt voor veel verwarring. Waarom eigenlijk? En wat is de oplossing? Dat lees je hier.

Zowel bedrijven als overheidsorganisaties richten zich steeds vaker op de representatie en aanwezigheid van minderheden. Het bekendste voorbeeld van onze huidige focus op diversiteit stamt misschien wel uit 2019. Toen besloot de Tweede Kamer dat 30 procent van het personeel van beursgenoteerde bedrijven uit vrouwen zou moeten bestaan. Diversiteit staat echter voor veel meer dan enkel deze vrouwenquota. Diversiteit betekent ook dat mensen met een verschillende cultuur, religie, ouderlijke status, persoonlijkheidstype en onderwijsniveau worden vertegenwoordigd binnen organisaties.

Het grote voordeel van diversiteit is dat het creativiteit en nieuwe ideeën zou bevorderen. Helaas komt dit ideaal niet altijd uit de verf. Mede omdat de gevestigde groep binnen een organisatie niet altijd even graag omgaat met 'anderen', maar ook omdat deze 'andere' nieuwkomers het liefste omgaan met mensen die op hen zelf lijken. Er ontstaan subgroepen: mensen met verschillende achtergronden en verschillende ideeën over hoe het hoort. Dit proces van fragmentatie is het beste waar te nemen in de werkkantine. Hoogopgeleiden zitten aan de ene kant van de tafel, laagopgeleiden aan de andere. Haantjes lachen en brullen bij het koffieautomaat, empathische mensen zitten samen te lunchen in de andere hoek.

Nu denk je misschien, waarom is dat zo erg? Nou, een beetje fragmentatie is inderdaad

niet zo erg, sterker nog, het is een heel menselijk proces. Het probleem is echter dat fragmentatie de neiging heeft om zichzelf te versterken. Als niemand ingrijpt ontstaan er steeds meer subgroepen die ieder strijden om hun eigen belang. Het wordt dan 'wij' tegen 'zij'. Beter presteren dan de andere groep wordt belangrijker dan het bereiken van gezamenlijke doelen.

Wat blijkt dus, diversiteit is op zich niet zo heilzaam en kan zelfs leiden tot fragmentatie. Daarom is inclusie nodig. Inclusie gaat niet zozeer over representatie en de aanwezigheid van minderheden, maar over het actief opzoeken van verschillen en deze benutten binnen de groep. Of beter verwoord: "Diversiteit wordt uitgenodigd voor het feest. Inclusie wordt gevraagd om mee te dansen". Zonder inclusie ontbreken de cruciale connecties die er voor zorgen dat diversiteit daadwerkelijk leidt tot creativiteit, uitwisseling en samenwerking. Inclusie stopt niet bij divers talent aantrekken, maar moedigt participatie aan en durft verschillen te benoemen en mee te nemen in de samenwerking. Het is dus goed wanneer bedrijven nadenken over man-vrouwverhoudingen en het aantrekken van etnische minderheden. Maar als een duidelijke inclusiestrategie ontbreekt, slaan ze de plank flink mis.

Redacteur: Noah Kleijne

Waarom je als christen niet op de ChristenUnie zou stemmen en als niet-christen juist wel

Floris is niet christelijk, maar stemt toch op de ChristenUnie. Jorian is wel christelijk, maar hij stemt juist geen ChristenUnie. Waarom kiest iemand voor een partij, of juist niet? Redacteuren Pieter-Jan en Sophie gingen hierover met hen in gesprek. >>>

Redacteuren: Pieter-Jan de Jong en Sophie van der Velden

Jorian Borst (26) woont in Nijmegen en studeert ICT. Daarnaast is hij actief betrokken bij de christelijke studentenvereniging VGSN-TQ. Jorian is zelf christelijk. Vroeger stemde hij op de ChristenUnie, maar de komende Tweede Kamerverkiezingen gaat hij voor een andere partij.

Jorian “De normen en waarden van de ChristenUnie zijn erg waardevol.”

Waar komt jouw politieke interesse vandaan?

Op de middelbare school kreeg ik filosofie. Daar ben ik filosofische en anti-utopische boeken gaan lezen zoals ‘1984’ van George Orwell. Ik ben met de filosofie doorgegaan. Daarnaast heb ik een schoonvader die Trump aanhangt. Ik ga graag de discussie met hem aan. En ik ben zelf veel met de politiek bezig. Ik kijk er graag filmpjes over. Wat vind ik en wat zou de samenleving moeten doen?

Ik zie het politieke klimaat veranderen. Vroeger waren wij trots op onze welvaartsstaat. Daar ging veel geld heen. Maar nu gaat daar veel minder naartoe. Dat zie je bijvoorbeeld aan de studentenuitkeringen. Vroeger kon je daar nog van rondkomen. Nu kan dat niet meer. De economie schiet alleen maar omhoog, maar daar merk je als onderste laag steeds minder van.

Op welke partij heb je gestemd de afgelopen periode?

Ik heb altijd ChristenUnie gestemd. Ik ben ook lid van de partij. Naarmate ik ouder werd, ging ik meer links aanhangen. Ik vind de Nederlandse samenleving afgaat van zijn sociaal liberale beginselen. Dat vind ik jammer. Ik vind de ChristenUnie een toppartij, maar zij kijken naar wat zij kunnen bereiken niet naar wat wij samen kunnen bereiken. Daarom ben ik GroenLinks gaan stemmen.

Wat is de reden dat je niet op de ChristenUnie stemt?

Ik vind dat ze te veel nadruk leggen op regionale problemen en ze kaarten de grote problemen niet aan. Bijvoorbeeld het steeds groter wordende economische verschil tussen rijk en arm. Het zijn misschien onzichtbare dingen, maar dat zijn juist de grootste problemen. Daarnaast vind ik abortus een thema waar de ChristenUnie te veel aandacht op legt. Daarom stem ik GroenLinks en niet ChristenUnie.

Een andere reden waarom ik geen ChristenUnie maar GroenLinks ga stemmen, is omdat ze ondanks het huidige, slechte beleid toch weer de regering in willen. Mijns inziens uiten ze te weinig kritiek op de dingen die de regering doet.

Speelt het geloof een rol in jouw keuze om GroenLinks te stemmen?

Ja, dat speelt nog wel een rol. Ik ben het op dat gebied ook niet altijd met GroenLinks eens. Ik heb de waarden die ik belangrijk vind afgewogen en zo kwam ik toch bij GroenLinks uit. Buiten een aantal standpunten om is de ChristenUnie een hele liefdevolle partij. Ik denk dat te weinig mensen dat inzien. De normen en waarden van de ChristenUnie zijn erg waardevol. En dan heb ik het heel specifiek over het liefhebben van je medemens. Dat is het grootste element binnen het geloof en dat draagt de CU echt uit.

Floris Manraad (27) woont in Delft en is half Irakees-Koerdisch en half Nederlands. Hij geeft geschiedenisles in Zoetermeer en is remedial teacher voor kinderen van de basisschool. Zijn studie Geschiedenis heeft door de maatregelen als gevolg van COVID-19 vertraging opgelopen. Twee jaar geleden is hij uit de kast gekomen.

Waar komt jouw politieke interesse vandaan?

Van huis uit ben ik best links, bijna marxistisch. Vroeger was ik bijvoorbeeld lid van de Occupybeweging (protestbeweging tegen economische en sociale ongelijkheid, redactie). Ik zag dat de marktwerking enorme negatieve gevolgen had voor het onderwijs en de zorg. Mijn eigen politieke betrokkenheid nam daarna af en nu probeer ik als docent in mijn lessen over staatsinrichting zo neutraal en genuanceerd te zijn. Ik ben nog wel betrokken bij de politiek van het Midden-Oosten. Dat komt omdat ik Koerd ben en mijn vader uit Irak moest vluchten toen hij vijftien jaar oud was.

Waarop heb je gestemd de afgelopen periode en waarom?

Ik heb op de ChristenUnie gestemd. Dat deed ik doordat ik veel gesprekken heb gevoerd met een klasgenoot van mij, Wouter de Reus. Hij is al vanaf jonge leeftijd raadslid voor de ChristenUnie in Vlaardingen. In die gesprekken was hij erg enthousiast over de politiek. Dat viel op omdat niet veel jonge mensen zo betrokken zijn bij de politiek. Dat stak mij ook aan, ondanks dat wij niet precies dezelfde idealen hebben en ik niet christelijk ben. Ik gunde hem mijn stem en daarom heb ik op Wouter gestemd. Wat ik zo mooi vond, is dat we fijne gesprekken hadden ondanks dat wij allebei onze eigen mening hebben. Zo vindt hij dat het huwelijk alleen voor hetero's bedoeld is, en daar

ben ik het niet mee eens. Ik zou die manier van discussiëren ook graag terug willen zien in de politiek.

Je gaf aan dat je twee jaar geleden uit de kast bent gekomen. Heeft dit invloed op je stemgedrag?

Dat vind ik een moeilijke vraag. De ChristenUnie zou vanwege mijn homoseksualiteit niet de partij zijn om op te stemmen. Sommige van mijn leerlingen moesten ook lachen toen ik zei dat ik op de ChristenUnie had gestemd. Maar dat thema was niet doorslaggevend voor mij. Ik denk niet dat het de partij was waar ik mij bij thuis voelde. Het was de persoon waar ik mij bij thuis voelde.

In hoeverre speelt het christelijke karakter van de ChristenUnie een rol in jouw keuze om op de CU te stemmen?

De ChristenUnie is linkser en komt opener over dan de SGP. Dat vind ik fijn. De ChristenUnie heeft een christelijke sausje over de partij. De partij biedt volgens mij wel ruimte aan niet christelijke mensen, maar ik ken de partij ook weer niet zo goed. Zelf ben ik totaal niet christelijk. Ik ben afgegaan op Wouter.

De christelijke barmhartigheid spreekt mij aan, maar het zwabberen van de ChristenUnie vind ik wel lastig. Soms zeggen ze goede dingen, maar ik zie wel dat ze meegaan in het strenge immigratiebeleid en ze hebben strenge opvattingen over homoseksualiteit. We hebben gezien dat Arie Slob het had over de ruimte die er moet zijn voor scholen om een homoverklaring op te stellen. Dat vind ik lastig.

Floris “Het was de persoon Wouter waar ik mij bij thuis voelde.”

Fratelli (e sorelle) tutti

Paus Franciscus spreekt zich uit in roerige tijd

Op 4 oktober 2020 - de feestdag van Sint Fransiscus - verscheen de derde encycliek van paus Franciscus: Fratelli tutti. Zijn 'duurzaamheidsencycliek' Laudato Si deed al wat stof opwaaien, en voor deze encycliek geldt niet anders. Zoals alles lijkt te radicaliseren, zo radicaliseert ook de paus. In wat volgt zal ik uitleggen wat ik met deze boude uitspraak bedoel.

Redacteuren: Sophia de Vries

Een encycliek is een belangrijke pauselijke brief van leerstellende aard. In zijn laatste, ongewoon lange encycliek lijkt de paus alle thema's die hij van belang acht nog een keer in onderling verband te willen verduidelijken. Dat is goed zichtbaar in bijvoorbeeld de voetnoten: grofweg de helft van de verwijzingen zijn referenties naar zaken die de paus zelf eerder heeft gezegd of geschreven. Allerhande wereldproblemen passeren de revue. Dat strekt van racisme, verval

van de gemeenschap en de polariserende werking van massamedia, tot ongebreidelde marktwerking, onverschilligheid en degradatie van begrippen als 'democratie' en 'vrijheid'. Zo bezien zegt de paus geen nieuwe dingen. Het is de nuance die hem radicaal maakt.

Broederschap

Dat zien we eerst en vooral wanneer de kerkvader over broederschap spreekt, het centrale thema in deze encycliek. Broederschap is binnen het christelijk geloof geen nieuwe term, en ook de praxis verlangt al vanaf de eerste dagen in meer of mindere mate

broederschap van ons. Toch is de oproep van paus Franciscus nieuw in die zin dat hij een onbegrensd soort broederschap van ons vraagt.

Het tweede hoofdstuk opent met de parabel van de barmhartige Samaritaan om te illustreren hoe broederschap eruit kan zien, en hoe eenvoudig je vervalt in onverschilligheid. De paus beklemtoont dat geen individu de waarde van het leven kan ervaren zonder zich ervan bewust te zijn dat hij onderdeel is van een gemeenschap, waartegenover hij ook verplichtingen kent. Juist hierin gaat de paus verder dan zijn voorgangers. De gemeenschap waar hij op doelt is namelijk niet alleen die van je familie, woonplaats of kerkgemeente. Die gemeenschap omvat ieder mens. Iedere ander is je broeder.

Fratelli tutti en De verloren zoon

In hoofdstuk vijf bekritiseert paus Franciscus het aan terrein winnende populisme en de polarisatie die onlosmakelijk verbonden zijn met het verlies aan gemeenschapszin en onze visie op de 'ander'. Dat is iets wat ook Gert-Jan Segers beschrijft in zijn boek *De verloren zoon*. Ook in de overtuiging dat een langetermijnvisie over het goede leven onmogelijk weg te denken is uit goede politiek zie ik een parallel tussen de bevindingen van van beide heren. Mijns inziens is dat een van de dingen waar christelijke politiek altijd een voorsprong heeft op partijen die een ideaal nastreven dat door mensen zelf bedacht is. De christelijke lange termijnvisie op het goede leven, zou je kunnen zeggen, is duizenden jaren geleden al vastgelegd. Hoewel invulling en interpretatie fluide is, ligt het fundament vast in iets hogers waarop wij geen invloed op hebben. Want "[A]s believers, we are convinced that human nature, as the source of ethical principles, was created by God, and that ultimately it is He who gives those principles their solid foundation" (§214). Dat zijn wat de paus noemt fundamentele waarheden. Maar "[D]it leidt niet tot ethisch fixisme of impliceert het opleggen van enig moreel systeem, aangezien elementaire en universeel geldige morele principes verschillende praktische normen kunnen genereren." Het laat altijd ruimte voor dialoog.

Een oproep tot dialoog en naastenliefde

De oproep van de Heilige Vader tot vergaande naastenliefde kan voelen als een onmenselijk zware taak waardoor het gevaar bestaat dat we afhaken 'omdat het toch geen zin heeft'. We worden immers

Zoals alles lijkt te radicaliseren, zo radicaliseert ook de paus

gevraagd om ons al het leed in de wereld aan te trekken, alsof het onze bloedeigen broers en zussen zijn die te lijden hebben. Toch vind ik Franciscus' oproep ook bescheiden: Doe wat je kan, met een open en liefdevol hart, en doe dat met overtuiging. Als er vandaag niet meer broederschap in zit dan 'goedemorgen' te zeggen tegen een studiegenoot, dan is dat goed. Ben je niet in staat geld te geven, geef dan eens je aandacht. Maar kijk niet weg wanneer iemand verlegen zit om iets wat jij wel kunt geven. Om erachter te komen waaraan behoefte is bij onze broeders en zusters, is het belangrijk om de dialoog aan te gaan. Een open houding is daarbij geboden. Zeker op sociale media, waarschuwt paus Franciscus terecht, wordt dialoog nog wel eens verward met "the feverish exchange of opinions" die feitelijk niets meer zijn dan "parallele monologen" (§200). Effectief zien we dit het meest scherp terug in debatten over abortus of euthenasie. Omdat we ons er zó niets bij kunnen voorstellen dat er ook maar een half goed argument te vinden is, spreken we vaak voor we echt luisteren. Misschien is er nog ruimte op je lijst van goede voornemens dit jaar om Echt Luisteren daartussen te zetten. Want "in tegenstelling tot onenigheid en conflict haalt volhardende en moedige dialoog geen krantenkoppen, maar in stilte helpt het de wereld goed te leven, veel beter dan wij ons kunnen voorstellen" (§198).

Ik vraag je om in een tijd waarin het niet eens meer vanzelfsprekend is om naar de kerk te gaan, niet enkel digitaal de preek te aanhoren, maar om ook te contempleren over wat het geloof van jou als christen, als 'mens van goede wil' vraagt, en daar met even goede wil naar te handelen. Eigenlijk doet de paus die oproep, maar allicht lees je mijn stuk eerder dan de encycliek.

De volledige tekst is te vinden via <http://www.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals.index.html>

Esther-Mirjam Sent

Radboud University

VOGELVLUCHT

Esther-Mirjam Sent: 'Politieke keuzes moet je altijd kunnen verdedigen.'

In de reeks Vogelvlucht bevragen Sophia en Antrude dit jaar vier (voormalige) bestuurders en politici over hun overtuigingen, over waarden en normen en bespiegelingen over de samenleving. Dit keer spreken we met Esther-Mirjam Sent, hoogleraar economie aan de Radboud Universiteit en sinds 2011 Eerste Kamerlid voor de PvdA. 'Wetenschap voedt mijn politieke inbreng, politiek voedt mijn wetenschappelijke werk.'

Redacteurs: Sophia de Vries en Antrude Oudman

Wat drijft u? Ik word gedreven door een sterk rechtvaardigheidsgevoel. Het kan toch niet zo zijn dat je kansen in het leven afhankelijk zijn van waar je wieg staat. Dat is niet een land waarin ik wil leven.

Uw dochter spoorde u aan te bidden, zei u een tijd geleden in een interview. Is het haar gelukt? [Lacht] Nee, helemaal niet. Zij spoort mij nog steeds aan op allerlei manieren, maar niet om te bidden.

Hoe kijkt u aan tegen geloof in politiek? Ik vind het belangrijk dat meerdere waarden in de politiek een rol spelen, en daarin zijn door geloof gedragen waarden ook belangrijk. Ik heb samen met mijn ChristenUnie-collega Peter Ester bijvoorbeeld een motie aanvaard gekregen, dat we bij de Miljoenennota niet alleen de doorrekening van het Centraal Planbureau krijgen, maar ook een analyse van het Sociaal en Cultureel Planbureau en het Planbureau voor de Leefomgeving. Economie is een middel, brede welvaart het doel. Het gaat over het welbevinden van mensen, hier en in de rest van de wereld en nu en in de toekomst. Dus daar vinden wij elkaar regelmatig. Persoonlijk voel ik mij vooral aangespoord en geïnspireerd door waarden, en niet zozeer door het geloof zelf.

Er is veel gedoe omtrent jongerenpartijen en hun moederpartijen. Welke rol is weggelegd voor jongeren? Ik vind het echt zó'n leuke club, onze Jonge Socialisten! Ik raak er zo geïnspireerd door. Ze geven fijne energie, bieden een frisse blik. Aandacht voor duurzaamheid, voor de toekomst. Ik vind het zo belangrijk dat jongeren betrokken zijn en een positieve bijdrage leveren. Dus alle hulde voor wat ook jullie doen.

Hoe kan het dat ouderen zo andere belangen hebben dan jongeren? Vele van deze 'ouderen' hebben toch ook kinderen, misschien zelfs kleinkinderen...

Het zou best kunnen dat ouderen daar zelf genuanceerder in zijn, maar dat politieke partijen in hun poging om te profileren alleen het eng gedefinieerde belang van ouderen naar voren brengen... Of misschien kunnen ze niet overzien dat ergens anders minder moet zijn als zij meer krijgen. We weten uit gedragseconomisch onderzoek dat mensen denken dat het allemaal wel goed komt als iets verder in de toekomst ligt.

Waarom stelde u zich verkiesbaar voor de Eerste Kamer? Ik ging economie studeren omdat ik de politiek in wilde. Economie was toen een wiskundige wetenschap en ik zag geen mogelijkheid om met die gereedschapskist de politiek in te gaan. Om de enorme autoriteit van economen te begrijpen ging ik naar Amerika waar ik promoveerde aan Stanford. De economische wetenschap veranderde en begon rekening te houden met begrensde rationaliteit, met ecologie, met een breder welvaartsperspectief. Toen ging het weer kriebelen.

Voor welke idealen zet u zich in? Ik zet me in voor het welbevinden van mensen, nu en in de toekomst. In de Eerste Kamer is veel aandacht voor de uitvoerbaarheid van beleid door organisaties, maar ik kijk juist vanuit het perspectief van mensen, hun doenvermogen. Waar zadel je mensen mee op als ze elke maand de fluctuaties in hun inkomen moeten doorgeven? Waarom zadel je mensen op met keuzestress in energie, in zorgverzekering?

Merkt u dat mensen een ander beeld van u hebben sinds u politica bent? Ja, daaraan moest ik echt wennen! Als wetenschapper word ik van nature vertrouwd. Hoogleraren worden gevraagd om een analyse omdat ze hoogleraar zijn, ook op gebieden buiten hun directe expertise. Als politicus krijg ik eerder wantrouwen: 'daar heb je weer de PvdA'. Ik was gewend vanuit vertrouwen te worden benaderd, nu word ik soms in colleges extra kritisch bevestigd omdat mensen weten dat ik PvdA'er ben. Terwijl: van andere collega's is hun politieke kleur gewoon niet bekend.

Hoe kunnen we een brug slaan bij wantrouwen? Met rust en expertise. Als op Twitter wordt gezegd dat iets mijn politieke belang is, haal ik wetenschappelijke

bronnen erbij. In de Eerste Kamer doe ik dat ook. Eerst te veel. [grinnikt] Je moet ook een tekst hebben die lekker praat.

Helpt dat echt? Kunnen wetenschappelijke argumenten een debat niet juist op de spits drijven? Churchill zei ooit: als je twee economen in een kamer zet, krijg je twee meningen, tenzij John Maynard Keynes erbij zit, dan krijg je er drie. Het is ingewikkeld! Bij een wetsvoorstel weet ik niet altijd of dit het beste instrument is om kwetsbaren te beschermen, het is niet goed of slecht. Het motto van de Radboud Universiteit is 'change perspective', en dat geldt ook voor de Eerste Kamer: je moet zorgvuldig afwegen om tot een gebalanceerd eindoordeel te komen.

De coronacrisis toonde dat de mens meer is dan de 'homo economicus', niet alleen rationeel, het gaat ook om samenwerken. Hoe ziet u dat? Lang domineerde de 'homo economicus' de politiek omdat je er voorspellingen mee kunt doen, je kunt ermee rekenen. De politiek liet de gedragseconomie erbuiten, want als een persoon op verschillende manieren begrensd rationeel is zijn de uitkomsten minder zeker. Het voordeel van gedragseconomie is dat je mensen kunt sturen met niet alleen financiële instrumenten. En de staatskas is nu eenmaal beperkt! Politici zijn nog wel gewend om aan financiële knoppen te draaien. Maar het verandert. Op Verantwoordingsdag krijgen we nu bijvoorbeeld bredere welvaartsindicatoren van het CBS, en er worden op ons verzoek doenvermogenstoetsen toegevoegd aan wetgeving zodat we beter weten wat goed werkt voor mensen.

We zien economische problemen bij bijvoorbeeld de marktwerking in de zorg doordat neoliberalisme te sterk is doorgevoerd. Hoe kijkt u tegen de neoliberale staatsinrichting aan? Het neoliberalisme ziet de mens als koel en calculerend. Lang werd gedacht: we moeten het aan de markt laten, de onzichtbare hand zal ervoor zorgen dat eigenbelang het algemeen belang dient. Nu zien we dat mensen keuzestress hebben, dat de markt niet altijd optimaal werkt en dat de overheid heel belangrijk is om innovatie aan te zwengelen. Ik ben blij dat we de andere kant op bewegen, maar we moeten niet doorschieten naar 'laat alles door ambtenaren geregeld worden'.

Dreigt dat? Het is juist van belang zorgvuldig af te wegen wat het beste instrument is: publiek of privaat of een samenwerking publiek-privaat.

“Politieke keuzes moet je altijd kunnen verdedigen”

Is de PvdA een oppositie- of een coalitiepartij? En maakt het voor u uit als Eerste Kamerlid?

Beide hebben voor- en nadelen. In de coalitie zit je dichterbij de macht, word je serieuzer genomen en kun je makkelijker dingen voor elkaar krijgen. Maar soms – dat merken jullie als ChristenUnie ook – moet je veel slikken. In de oppositie heb je meer vrijheid, kun je je eigen verhaal vertellen, maar ben je minder nodig. Ik vind het vooral belangrijk dat je keuzes kunt verdedigen.

Wat hebben we ten onrechte nog niet besproken? Vrouwen! Over vrouwen hebben we het nog niet gehad. Dat is een constante discussie die ik voer met mijn collega van de SGP. Bij elk debat brengt hij in dat de kloof tussen één- en tweeverdieners te groot is. Mijn reactie is dat ik de kloof tussen mannen en vrouwen veel zorgwekkender vind. Als we door zouden gaan in het tempo van voor de corona-uitbraak, zou het nog 61 jaar duren voordat vrouwen en mannen evenveel verdienen. Willen jullie daar zo lang op wachten?

Wat helpt om die termijn te verkleinen? Het agenderen van het onderwerp helpt, en aanpakken van de oorzaken. Deze hebben deels te maken met vooroordelen: Als vrouw ben je ofwel competent en onaardig, ofwel aardig en incompetent. We hebben een diverse samenstelling nodig, zodat ook vrouwelijke mannen en mannelijke vrouwen zich staande kunnen houden. Diversere teams leveren betere resultaten. Wij investeren in de opleiding van iedereen. Vrouwen doen het gemiddeld beter op de universiteit, doen het in het begin van hun carrière beter, maar zodra zij kinderen krijgen ontstaat de salariskloof.

Is het daarin nog een rol weggelegd voor de ChristenUnie? Ik denk dat jullie eens met de mannenbroeders van de SGP om de tafel moeten. Ik vind dat niet kunnen, zo'n lijst met alleen maar mannen. Dan zie ik jullie toch ook een beetje als bemiddelaar om daar ook verandering gerealiseerd te krijgen.

Is de politiek er voor iedere burger?

En is de burger er voor de politiek?

Redacteur: Nathan Meindersma

Een veelgehoorde kreet onder de Nederlandse burgerbevolking is dat de politiek 'er niet voor iedereen is'. Het, ogenschijnlijk, toenemende aantal demonstraties en protesten onderstreept deze onvrede. Het feit dat Nederland een democratie is, waar dus geen burger meerderwaardig is dan een ander, zou elke vorm van ongelijkheid tegen moeten spreken; alle burgers hebben in een democratie immers dezelfde rechten en plichten. Op te merken valt echter dat er grote sociale verschillen zijn in de maatschappij die in de praktijk gelijkheid in de weg kunnen staan, denk aan opleidingsniveau. Hieronder een aantal bevindingen over de politieke betrokkenheid van de burgerbevolking en de vragen die hierbij gesteld kunnen worden.

Burgerlijke onvrede

De benoemde onvrede onder de Nederlandse bevolking over de politiek lijkt tot gevolg te hebben dat er meer en meer gedemonstreerd wordt. Denk bijvoorbeeld aan de protesten van de boeren en de leraren

de afgelopen jaren, of de demonstraties omtrent de coronamaatregelen. Uit het rapport De sociale staat van Nederland, van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) blijkt echter dat er de afgelopen jaren geen toename is in de mate waarin burgers geneigd zijn om te gaan protesteren bij een onrechtvaardige wet. Er is overigens wel een toename te zien in vergelijking met de jaren zeventig en tachtig.

SOCIAAL EN CULTUREEL PLANBUREAU

Het Sociaal en Cultureel Planbureau voert sociaal-wetenschappelijk onderzoek uit en rapporteert hierover aan de regering. Ieder jaar brengt het SCP zo De sociale staat van Nederland uit: een rapport ingaande op de ontwikkelingen van de welvaart en de levenssituatie van de Nederlandse bevolking. Met de onderzoeksresultaten kan dus de sociale staat van Nederland beschreven worden. Hiernaast tracht het SCP ook trends te ontdekken en een toekomstbeeld te schetsen.

Een ander punt dat vaak naar voren komt en weezin opwekt, is de oververtegenwoordiging van hogeropgeleiden in de politiek. Zo hebben negen van de tien politici die werkzaam zijn in de Tweede Kamer een hbo- of academische opleiding gevolgd, terwijl op de totale bevolking slechts drie van de tien burgers op dit niveau zijn geschoold. Hierdoor zou het idee kunnen ontstaan dat het huidige overheidsbeleid beter aansluit op de wensen van hogeropgeleiden, wat uiteraard een aanname herbergt. Ondanks meerdere onderzoeken de afgelopen jaren, blijft het moeilijk om deze bewering te staven.

'De gewone man'

Opvallend is het wel dat er zo weinig lageropgeleiden zich in het parlement begeven. Door de uitbreiding van het kiesrecht en de opkomst van bijvoorbeeld de sociaaldemocraten de afgelopen eeuw, zou er nu juist ruimte moeten zijn voor de toetreding van Kamerleden uit lagere sociale klassen. Toch blijkt dit uit te blijven. Aan de andere kant adverteren meerdere politieke partijen 'de gewone man' te vertegenwoordigen. Vooral met de verkiezingen in zicht is dit een veelgehoorde leuze. Zelfs bij de sociaaldemocratische partijen zijn er echter bijna enkel hogeropgeleide politici te vinden op de verkiezingslijst.

Politieke interesse en betrokkenheid

Uit het onderzoek van het SCP blijkt dat een deel van de Nederlandse bevolking zich niet met de politiek bezighoudt; grote verschillen zijn er namelijk waar te nemen in de politieke interesse van Nederlanders. Naast een verschil van politieke interesse tussen mannen en vrouwen, mannen zijn vaker geïnteresseerd in de politiek, is er ook een duidelijk verschil te zien bij burgers met verschillende opleidingsniveaus. Hogeropgeleiden blijken vaker geïnteresseerd te zijn in de politiek dan lageropgeleiden (73% om 45%). Ook in politieke betrokkenheid zijn de hogeropgeleiden in de meerderheid, zo stelt het Centraal Bureau van Statistiek. Denk hierbij aan het meedoen aan een handtekeningactie of aan het leggen van contact met Nederlandse politici.

Moet er worden ingezet op meer sociale diversiteit binnen het parlement?

Zelfs bij de sociaaldemocratische partijen zijn er bijna enkel hogeropgeleide politici

Opvallend is verder dat lageropgeleiden weer aanzienlijk vaker een voorstander zijn van referenda ten opzichte van hogeropgeleiden; 53% tegenover 37%. De afgelopen vijf jaar daalde de algehele steun voor referenda en de laatstgenoemde groep is hier voor een groot deel verantwoordelijk voor. Het verschil in steun tussen lager- en hogeropgeleiden voor deze vorm van volksraadpleging is daarmee groter dan de jaren hiervoor.

Bevindingen

Dat niet alle burgers zich gehoord voelen door de politiek lijkt een feit. Het is op basis van de verzamelde gegevens echter lastig te zeggen of de onvrede die er leeft, gegrond is. Wel is er duidelijk sprake van een ongelijke vertegenwoordiging in de politiek, zowel in het geïnteresseerd zijn in de politiek als in het actief deelnemen aan de politiek. Vooral de scheefgroei in de verhouding tussen lager- en hogeropgeleiden in de Tweede Kamer is een opvallend feit. De ongelijke mate van interesse van burgers voor de politiek sluit aan bij deze scheefgroei.

Op basis van de bovenstaande bevindingen kunnen een aantal vragen opkomen. Zou een ongelijke vertegenwoordiging binnen de politiek kunnen zorgen voor een ongelijk politiek beleid? Is het mogelijk voor politici met een andere sociale achtergrond om te kunnen proeven wat er in alle geledingen van de maatschappij speelt? Zou er ingezet moeten worden op meer sociale diversiteit binnen het parlement? Met het oog op de naderende verkiezingen, waarbij de volksvertegenwoordigers bevestigd worden, zijn dit relevante vragen om de revue te laten passeren.

Meepraten over dit onderwerp?
Stuur je reactie naar perspex@perspex.nu.

Toen de PvdA in 2016 een bizarre electorale nederlaag leed, las ik dat veel mensen waren afgehaakt bij de sociaaldemocratische partij omdat ze het beleid van de VVD-PvdA-regering (kabinet Rutte II) niet in de portemonnee hadden gevoeld. En voor de mensen die het wel voelden, was het negatief. Als ik naar verhalen in de media en van mensen rondom me luister, lijkt dit gevoel nog niet te zijn weggeëbd. Hoe economisch gelijk is Nederland? Hoe groot zijn de verschillen tussen degenen die het meest en zij die het minst verdienen?

Redacteur: Antrude Oudman

Er zijn verschillende manieren om inkomens- en vermogensongelijkheid te meten. Nederland scoort prima op de klassieke Gini-coëfficiënt (0 = iedereen heeft hetzelfde inkomen; 1 = één persoon heeft al het inkomen). Maar de Gini-coëfficiënt zegt vooral iets over het midden van inkomens. Zolang de middenlaag qua inkomens niet sterk groeit, zal Gini vrij stabiel blijven. Er wordt daarom ook gekeken naar het verschil tussen het gemiddelde van de bovenste 10% en het gemiddelde van de onderste 10% van de inkomens. En dat verschil blijkt in Nederland sinds de jaren '90 flink toegenomen te zijn. Nederland staat

hierin helaas niet alleen. In 2011 trok de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) in het rapport 'Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising' aan de bel. De OESO waarschuwde dat de inkomensongelijkheid maar bleef groeien in de samenwerkende landen van de OESO. Deze landen zijn overwegend welvarende landen en hebben een hoog inkomen. De globalisering heeft de ongelijkheid tussen landen verminderd, maar de ongelijkheid binnen landen is enorm gestegen. Waardoor? Het aantal eenmanshuishoudens is flink gestegen, mensen trouwen vaak met mensen met een vergelijkbare achtergrond én een vergelijkbaar inkomen (artsen met artsen, etc.) en in de onderlaag is het aantal gewerkte uren per week gedaald. En de grootste oorzaak is dat de vraag naar en het aanbod van vaardigheden

is enorm veranderd. Wat kunnen we aan ongelijkheid doen? Belasten, zo blijkt.

Progressieve belasting

Belastingen zijn een goed middel om welvaart, inkomen en vermogen, eerlijker te verdelen. Nederland heeft een progressieve belastingheffing: een hoger inkomen wordt meer belast dan een lager inkomen. Inkomen is niet alleen loon. Er zijn drie boxen in het belastingstelsel. Box 1 draait om het belastbaar inkomen uit werk en woning zoals loon, uitkering of pensioen, winst uit onderneming, alimentatie en eigenwoningforfait. Voor box 1 gelden ook een paar aftrekposten: zoals de rente en kosten van de hypotheek op jouw huis, de betaalde alimentatie, de ondernemersaftrek, de werknemersaftrek en andere persoonsgebonden aftrek zoals zorgkosten en giften. Box 2 draait om het 'aanmerkelijk belang': wanneer je minstens 5% van een vennootschap bezit in binnen- of buitenland moet je over de inkomsten (dividend en verkoopwinst bij aandelen) hieruit belasting betalen. In box 3 wordt belasting geheven over vermogensinkomsten uit spaargeld, aandelen, vastgoed en aandelen. Voor 2021 geldt dat als jouw vermogen in box 3 boven de € 50.000 zit, dan moet je over een fictief rendement 30% belasting betalen. Dat fictieve rendement is afhankelijk van hoe groot jouw vermogen is. Voor een vermogen tot circa € 100.000 wordt bijvoorbeeld een gemiddeld rendement van 1,79% gehanteerd. Tot zover het lesje fiscaliteit in een notendop!

In 2021 wordt het belastingtarief in de eerste schijf 37,10% (voor inkomen tot € 68.508) en in de tweede schijf 49,50% (voor inkomen daarboven). Tot 2018 kende Nederland vier schijven en toen was het tarief in de hoogste schijf 52%. Met een inkomen van tonnen per jaar, tikt die 2,5% lagere belasting in de hoogste schijf ten opzichte van 2018 flink aan! Wil je dus de ongelijkheid tegengaan, dan moet het belastingtarief in het hoogste tarief omhoog geschroefd worden, en moeten we toe naar een progressiever belastingstelsel. Hoge inkomens profiteren ook van het tarief in de lagere schijven: dat moet dus gecompenseerd worden door een tariefverhoging in de hoogste schijven.

Vertrouwen in elkaar, de samenleving en de politiek daalt als de ongelijkheid stijgt

Wel bestaat er al voor laag- en middeninkomens de arbeidskorting: deze korting is voor een maximum aan inkomen en neemt dus deels de ongelijkheid weg.

Vermogensbelasting

Het tarief voor inkomens in de drie boxen verschilt en dat maakt de verhouding scheef. Er geldt een veel hoger belastingtarief voor inkomen uit arbeid dan voor inkomen uit vermogen, en dus worden lage inkomens benadeeld. Want hé: mensen met lage inkomens hebben nu eenmaal minder aandelen, spaargeld en straten vastgoed dan mensen met hogere inkomens. Dit verschil zou moeten verdwijnen. Deze Prinsjesdag kondigde het kabinet een verhoging van de heffingsvrije voet in box 3 aan naar € 50.000 euro. Dat is een voordeel voor kleinere spaarders, want per 2021 hoef je over het spaargeld tot € 50.000 euro geen vermogensbelasting meer te betalen. Maar het aanzienlijk lager tarief voor de vermogensbelasting ten opzichte van de belasting over arbeid blijft helaas bestaan. Dit ongelijke effect wordt verder versterkt door het feit dat de Belastingdienst uitgaat van een fictieve rendement. De Belastingdienst gaat bijvoorbeeld uit van ongeveer 2% rendement voor bedragen tot circa € 70.000, terwijl banken zelden rente geven op spaargeld – laat staan 2%. In 2019 oordeelde de Hoge Raad dat belasting op vermogen oneerlijk was voor spaarders, ook vanwege dat fictieve rendement. De Hoge Raad laat vervolgens de beslissing tot ingrijpen hierop aan de Belastingdienst en de staatssecretaris concludeerde dat het niet in strijd is met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Grondwaardebelasting

Economische reuzen als Adam Smith gingen ons voor in het pleidooi voor grondwaardebelasting. Nederland kent nu een onroerendezaakbelasting, waarbij de waarde van onroerende zaken (grond en de gebouwen daarop) wordt bepaald door de WOZ-waarde. Gemeenten sturen taxateurs op pad om het huis te bekijken en te kijken naar de waarde van vergelijkbare huizen. Een juridisch en administratief monnikenwerk. En heel cynisch gezegd: het is voordelig om de buitenkant van jouw huis te laten verkrotten, want dan is de WOZ-waarde lager. Bovendien: gemeenten bepalen het tarief over de WOZ-waarde, er zijn dus verschillen tussen gemeenten afhankelijk van welke partijen in de coalitie zitten. De grondwaardebelasting is veel makkelijker: de belasting wordt geheven over de onbewerkte waarde van de grond, dus ongeacht of er een villa of een blokhuut op staat. Er wordt gekeken naar de grootte van de

Globalisering heeft de ongelijkheid tussen landen verminderd, maar de ongelijkheid binnen landen is enorm gestegen

lap grond en naar de omgeving, of het een gewilde of minder gewilde plek is. Eigenaren van waardevolle grond zijn vooral rijke mensen dus dit verkleint de economische ongelijkheid. Bovendien moedigt het aan om vervallen gebieden in binnensteden of op andere goede locaties te ontwikkelen, want de grond kan met de relatief hoge grondwaardebelasting niet leeg blijven.

Erfbelasting

Erfbelasting is zeer omstreden. Het ene kamp vindt het oneerlijk belasting te heffen op het vermogen van een overledene: diegene heeft er immers al inkomsten- en vermogensbelasting over betaald. Het andere kamp vindt dat het vermogen naar een nieuw persoon gaat en erfbelasting dus geen dubbele belasting is. Het is een feit dat erfenissen vooral mensen in de inkomensbovenlaag bevoordeelt, die laten immers bij sterven meer vermogen na dan mensen met lage inkomens. Oud geld wordt bijvoorbeeld van generatie op generatie doorgeschoven. De erfbelasting maakt de (start) positie van mensen wat eerlijker, maar is in de praktijk wel lastig uitvoerbaar omdat het geld niet altijd voorhanden is en in bloeiende bedrijven kan zitten die dan verkocht moeten worden of moeten stoppen om de erfbelasting te voldoen. Politiek gezien is alleen 50Plus voorstander van afschaffing van de erfbelasting, maar het laatste woord is er nog niet over gesproken. De afgelopen jaren staat het principe dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, minder voorop. De belastingdruk is verlaagd voor de allerrijksten en verhoogd voor de lagere- en middeninkomens. Dit is gevaarlijk, want vertrouwen in elkaar, de samenleving en de politiek daalt als de ongelijkheid stijgt. De

erfbelasting kan concreet eerlijker worden door de bedrijfsopvolgingsfaciliteit (BOF) te vereenvoudigen. Nu betalen erven over de eerste € 1.000.000 geen belasting. Dit is logisch: deze regeling stimuleert ondernemerschap en zorgt ervoor dat de boer en de kleine middenstander niet buitensporig belast worden. Maar voor vermogen boven die eerste miljoen geldt een vrijstelling van 83% dus hoeven de allerrijksten nauwelijks belasting te betalen over hun bedrijfsvermogen. Inmiddels zetten veel van hen hun privévermogen zelfs om naar bedrijfsvermogen, zodat de samenleving honderden miljoenen misloopt en de sterkste schouder vrijwel niets dragen. De Denktank van Perspectief pleit ervoor in een position paper om de BOF boven de eerste miljoen flink te beperken.

Voorstel hervorming

Op 9 november 2020 presenteerde de ChristenUnie een voorstel voor een grondige belastinghervorming. De hervorming moet het belastingstelsel makkelijker maken door toeslagen af te schaffen en een basiskorting te introduceren. Gezinnen en werk moeten minder worden belast, en kapitaal en vervuiling meer. Bovendien moet werk en zorg beter te combineren zijn. Kijk op de site voor het voorstel.

Past de vrijheid van bijzonder onderwijs in de 21e eeuw?

Er komt steeds meer kritiek op de vrijheid van bijzonder onderwijs. In 1917 werd de onderwijsvrijheid als artikel 23 van de Grondwet vastgelegd. De verzuilde maatschappij van toen is nu veranderd, en daarbij ook een aantal instituten die daaruit voortvloeien. Denk aan de hockeyclub die wel specificeert dat ze protestants-christelijk zijn, de verschillende doelgroepen van omroepen en natuurlijk het bijzonder onderwijs. Het bijzonder onderwijs is een middel om onderwijs en geloof te combineren met waarden voor opvoeding, en die ruimte is er ook voor andere geloven en levensopvattingen en seculiere didactische concepten. In deze *PerspeX* belichten we een andere kant: de vraag of bijzonder onderwijs selecteert en segregatie in de hand werkt.

Redacteur: Daniël van Holten

We erkennen dat verschillende minderheden met hun eigen ideeën en geloven het recht hebben op opvoeding en onderwijs in eigen stijl. Daarnaast is het waardevol om een gezamenlijk verhaal te delen, en elkaar te ontmoeten. Doen we dat door aan de wetten en regels iets te veranderen en aan te passen? Of is het een zaak van menselijke keuzes, meer begrip voor elkaar en als minderheden en meerderheden goed samen leven? Volgens mij is het eerder het tweede en is dat niet in regeltjes en wetten te vangen. Veel partijen vragen om modernisering van artikel 23 van de Grondwet en noemen oplossingen. De ideeën zijn dan meer maatschappijleer over religies en identiteit of acceptatieplichten.

Zelf ben ik een paar jaar naar een protestantse basisschool geweest, en daarna privéscholen die voor iedereen open stonden. Als ik terugkijk zie ik dat bij beide sprake was van selectie en segregatie. Op privéscholen is enorme sociaaleconomische selectie, met als resultaat dat bijvoorbeeld volkswijk en expatkinderen elkaar niet kennen, en op mijn basisschool zaten alleen christenen. Dit beeld

is herkenbaar in ons onderwijssysteem. Het onderwerp segregatie is uitvoerig besproken in de Staat van het Onderwijs 2016/7, een jaarlijkse kijk naar ons onderwijssysteem door de Inspectie. 2016/7 is juist belangrijk omdat segregatie hier werd besproken. In het basisonderwijs zijn de scholen al sterk gesegregeerd. Er bestaat wat etnische segregatie door kleine religieuze scholen. Ook is er sociaaleconomische segregatie via bijzondere onderwijsconcepten waar overwegend kinderen van hoogopgeleide ouders terecht komen.

Is segregatie of selectie een probleem? En zo ja, hoe kunnen we dat oplossen? Het rapport stelt dat de bestaande sociale segregatie volgt uit logische keuzes. Als een ouder of als een gezin de beste en meest passende school voor het kind kiest kan het uiteindelijk nog richting segregatie of fragmentatie leiden. Het rapport concludeert dat christelijk onderwijs weinig segregatie oplevert.

Er moet ook gekeken worden naar waar het bijzonder onderwijs het wel goed doet, en daarop mogen die scholen niet afgerekend worden door een stelselwijziging. Enerzijds zagen we de identiteitsverklaringen met een opsomming van wat veroordeeld werd. Anderzijds zagen we juist begrip voor homoseksualiteit en goed gesprek op het reformatorische Revis. Dit laat zien dat ware inclusie juist ontstaat in goede gesprekken en openheid en acceptatie tussen mensen. Dat blijft moeilijk om met regeltjes te scheppen.

Hoe moeten we inclusie en een samenleving met gedeelde waarden en verhalen afwegen tegen de mogelijkheid als ouder de bijzondere school te kiezen? Wie wij opzoeken en hoe divers en inclusief ons netwerk is, is niet alleen belangrijk bij artikel 23 van de Grondwet en het systeem van bijzonder en openbaar onderwijs. Inclusie betekent buiten je eigen kringen mensen en kennis opzoeken, niet alleen

Het bijzonder onderwijs is een middel om onderwijs en geloof te combineren met waarden voor opvoeding

Ware inclusie ontstaat juist in goede gesprekken en openheid en acceptatie tussen mensen

'ons soort mensen', en voor de oprechte oplossing ligt de verantwoordelijkheid bij mensen, niet bij het systeem.

Waarom is dit belangrijk? Segregatie beïnvloedt ons maatschappelijk en sociaal kapitaal. Dat is de optelsom en de waarde van alle maatschappelijke interacties. Een groot maatschappelijk en sociaal kapitaal creëren we door inclusie, en is belangrijk voor een sterke en hechte samenleving in plaats van een gefragmenteerde samenleving. Een verandering aan een grondwetsartikel gaat dit niet opleveren en heeft ook nadelen voor de prachtige brede schoolkeuze. Daarom moeten we proberen dat te behouden en zelf hard aan inclusie te denken en werken. Zo behouden we een sterke en hechte samenleving, en behouden ons land met gedeelde waarden en gedeelde verhalen. En: draagvlak voor bijzonder onderwijs.

Op de agenda

Maandag 8 februari

Masterclass: Lokale politiek

Donderdag 11 februari

PJO's Gelderland over ongelijkheid solliciteren

Perspectief Gelderland organiseert met DWARS, JD en JS Gelderland een avond over hoe we discriminatie bij het solliciteren kunnen tegengaan. Een spreker, panelgesprek en discussie.

Zaterdag 13 februari

Wintercongres Perspectief

Maandag 15 februari

College Tour met Eimert van Middelkoop

Maandag 21 februari

Brusselavond met sprekers

Donderdag 25 februari

Brusselavond met een MEU (Model European Union)

Maandag 8 maart

Internationale Vrouwenavond ChristenUnie en Perspectief

PerspeX

Colofon

Hoofdredacteur

- Antrude Oudman •

Redactie

- Sophie van der Velden •
 - Sophia de Vries •
 - Noah Kleijne •
- Nathan Meindertsma •
 - Jochem Duinhof •
 - Daniël van Holten •
 - Pieter Jan de Jong •

Design en opmaak

- Matthja Sterk (www.matthja.nl) •

Wat vind jij?

Als PerspeX-redactie zetten we ons in om elk kwartaal een magazine vol genuanceerde of juist uitgesproken stukken te schrijven. We houden wel van een politieke discussie en dat is inmiddels niet alleen tot het magazine beperkt: we plaatsen ook regelmatig online stukken. Waar moeten we over schrijven? Laat het ons weten als we een thema op moeten pakken voor de site of in het magazine! Discussieer mee!

Mail: perspex@perspex.nu

Instagram: [@cu_perspex](https://www.instagram.com/cu_perspex)